

یادداشت

چون در زمینه آشپزی و خوراکیها نوشته‌های زیادی نداریم، پس هر آنچه به دست می‌آید بیگمان می‌باید به چاپ برسد و آرام‌آرام از میان آنها واژگان خوراکیها و ابزارهای کاربردی در پختن آنها در فرهنگی الفبایی فراهم شود و گسترهٔ مدنیت ایرانی درین موضوع بیشتر شناسانده شود. از نشانه‌های مسلم ورود خوراکیهای ایرانی میان ملل همجوار وجود نام پختنی‌های ایرانی است که در متون آشپزی هند و ترک و بطور معرب شده در متون طبخ عربی دیده می‌شود.

اینک این رساله را پس از دو رسالهٔ محمدعلی باورچی (آشپز شاه اسمعیل) و نورالدین (آشپز شاه عباس اول) که سالها پیش به چاپ رسانیده بودم (تهران - ۱۳۷۷) به دست آورده‌ام درین دفتر تقدیم می‌دارد.

ازین رساله من نسخهٔ دیگری نیافته‌ام. نسخه‌ای هم که در دست است ظاهراً از آغاز افتادگی دارد. - اگر چه با بسم الله الرحمن الرحیم شروع شده چون بی‌دباجه است می‌باید بطور ناقص کتابت شده باشد. احتمال آشفتگی هم در آن هست. به این صورت که نسخهٔ اساس کاتب پس و پیشین کراسه‌ای داشته است، زیرا وصف انواع پختنی‌ها بی‌هیچ نظم و ترتیبی آمده یا گاه در دو بخشی که موضوعشان یکی است پهلوی هم قرار گرفته است. نام رساله در پایان ضمن انجامهٔ کاتب جامع الصنایع قید شده است و همین نام برای آن آورده شد.

نام مؤلف را نمی‌دانیم. عبارت انجامه هم به روشنی گواه آن نیست که بتوان هدایت‌الله حسینی شیرازی را نام مؤلف دانست. گمان می‌رود نام کاتب باشد که در ۱۳۱۵ قمری به دستور بانویی این رساله را استنساخ کرده است. در متن یک‌بار ذکر نام اصفهان دیده می‌شود. محتمل است از باب آن باشد که مؤلف به آنجا رفته یا از مردم آنجا می‌بوده است. زمان تألیف می‌تواند نیمه دوم قرن سیزدهم هجری باشد.

نسخه به قطع رقعی و خط نستعلیق است. کاتب مطالب را پشت سر هم نوشته و برای نمودن عنوان جدید یا سرآغاز مطلبی که می‌باید بدان توجه یافت علامت راده‌ای (————) بالای کلمه نخستین عبارت کشیده است. در چاپ کنونی طبعاً از روش کتابتی نسخه که گاهی کلمات به هم پیوسته شده است متابعت نشد. فهرستی از نام پختنی‌ها، مصالح آن و ابزارهای آشپزی گردآوری شد تا استفاده‌بری از آن برای دانستن مندرجات متن آسان‌تر باشد.

ابرج افشار

تهران، ۲۱ آذر ۱۳۸۷